

opinió | XAVIER SERRA I BESALÚ. Professor de filosofia a l'institut Illa de Rodes (Roses)

Quan els adolescents es troben amb la filosofia

La nostra civilització fa servir conceptes i arguments i mira que els joves els aprenguin

Segons un conegut meu, l'adolescència és una malaltia. En concret, la que pateixen els pares que tenen un fill o filla en aquesta fase turbulenta del creixement. Però no pretenc escriure sobre això. M'ha vingut al cap llegint un text de Michel Tozzi, expert de la Unesco, en referència a la feina dels psicòlegs que han d'escoltar críticament els adolescents, demanant-los que descriguin els seus sentiments sobre ells mateixos i les seves vides. Volen ajudar-los a transformar el seu desconcert i sofrència en paraules. Aquests experts no són més que la punta de llança d'una comunitat d'investigació, formada per tots els individus racionals.

De fet, el que plantegem en la conversa amb adolescents és una recerca del significat de la vida en aquella etapa natural del desenvolupament humà. La psicologia afavoreix una aproximació catàrtica a l'expressió verbal de les emocions. Això mateix ho fem en tants d'altres moments de la vida. I vet aquí que... tot això, en bona part, prové de la filosofia. Fixem-nos en algunes de les qüestions típiques que el psicòleg tractarà amb l'adolescent: «Quan podrem dir que et sents lliure?» (concepte de llibertat); «En la teva opinió, per què els adolescents qüestionen tan sovint la legitimitat de les normes? És correcte fer-ho?» (conceptes de llei i respecte); «Com a ado-

lescent, què en penses de les opinions dels altres?» (concepte d'altres, d'opinions i d'ètica).

La filosofia és una ciència..., o ho era!, que cerca de racionalitzar el saber i d'establir els mètodes correctes per a un coneixement pròpiament humà (no només emotiu, instintiu...) No és el mateix que la religió o qualsevol mena de creença, vàlides en la seva especificitat, sinó que pretén entendre «el perquè de les coses», el perquè de tot plegat, fent servir la raó, el *logos*. Duem més de vint-i-cinc segles de filosofia a les nostres espatlles i, fins fa cinc-cents anys, era l'únic nucli del saber racional. Des d'aleshores, les *ciències fàctiques* (ja siguin naturals o socials) se n'han separat amb èxit, però mai no deixen de fer-hi referència: qüestions de metodologia i lògica, aspectes gnoseològics o metafísics, els fonaments i límits de l'ètica, l'antropologia o la política... fins i tot les qüestions estètiques. La nostra civilització fa servir conceptes i arguments i mira que els joves els aprenguin. Un document de la Unesco, de 2007, que val la pena llegir, du el suggestiu títol *La filosofia: una escola de la llibertat* (www.unesco.org/shs/fr/philosophy).

Als instituts trobem joves que semblen capaços de conceptualitzar, argumentar, comparar, analitzar... i realitzar un munt més d'activitats que acabem anomenant *competències*. Molt sovint tenen relació directa amb la filosofia: en depenen o hi condueixen. La filosofia permet integrar el que s'aprèn en diferents assignatures específiques (naturals, socials, tecnologia, expressió visual, música...), i també

allò que van entenent a matemàtiques, llengua i literatura, etcètera, en les anomenades matèries instrumentals. Com integrar tot això en la turbulenta vitalitat d'un adolescent, que –a més– viu atordit per les *pantalles* del segle XXI? La filosofia li és fonamental.

“ Les autoritat educatives del país s'han fet un garbuix amb tot plegat i estan ofegant i menystenint la filosofia, fent-la fora progressivament del sistema educatiu

Vet aquí, però, que les autoritat educatives del país s'han fet un garbuix amb tot plegat i estan ofegant i menystenint la filosofia, fent-la fora progressivament del sistema educatiu. No els vull atabalar amb detalls que poden trobar a les webs de les diferents plataformes (blocs.xtec.-cat/sphn) que criden l'atenció sobre aquest despropòsit. La situació ha estat repetidament denunciada. El President de la Generalitat ha escrit donant suport a aquest clam però –malauradament– a la conselleria i altres nivells executius es guien per criteris pragmàtics: fer els mínims del que està escrit a les lleis i decrets madrilenys (a Catalunya s'aplica a la filosofia el mínim, just per sobre de la il·legalitat) i uns criteris empobridors, que podríem resumir amb les paraules: Excel i pressió tecnofílica esbojarrada.

Poden demanar-nos dades comparatives amb altres comunitats. Aquí semblen decisius: a) Una graella de 30 hores setmanals, que no té gaire en compte què passa a les aules sinó només que els quadri; i b) La pressió injusta d'algunes facultats universitàries (no corresposta per les de filosofia, distretes en un no se sap què). Només així s'entenen decisions absurdes com la d'assignatures d'una miserable hora setmanal (l'ètica i la ciutadania a l'ESO) o haver atorgat 2 hores a la filosofia de primer de batxillerat (insuficients, òbviament) mentre que qualsevol de les matèries de modalitat en té 4 a primer i, quasi sempre, 4 més a segon. Això no passa arreu de l'Estat: només qui no viu la realitat de l'educació hi pot admetre alguna lògica. A més, els de filosofia solem tenir 30 o més alumnes per classe i altres matèries les poden fer sovint quasi *en família*, com si fossin classes particulars. Total: qui hi perd és l'educació. Per això demanem –i no és gens difícil, sinó viable– un tracte igual, digne, raonable.

El dia 10 d'abril hi ha una altra concentració de la Plataforma en Defensa de la Filosofia, aquest cop a Igualada (<http://blocs.xtec.cat/sphn/>). S'hi pot participar, adherir-se *on line* al manifest. La filosofia torna a sortir al carrer i hi llegirem textos perquè, tot i que els docents de filosofia treballem de valent, ens cal el suport de tothom. No només els adolescents es troben amb la filosofia: tothom s'hi troba. Cada vegada que ens plantegem el perquè d'alguna cosa, que ens admirem del que hi ha i del que se sap, cada cop que actuem com humans.